

УДК 004: 339.727.22

**ІНОЗЕМНЕ ІНВЕСТУВАННЯ В СФЕРУ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ**

DOI 10.30838/ P.ES.2224.250918.47.226

**Шуба Т.П., к.е.н.,
Бондаренко М.І.***Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Харків*

У науковій статті надано визначення інформаційним технологіям, визначено найбільші ІТ-компанії, проаналізовано сучасний стан розвитку інформаційних технологій найбільших країн світу, таких, як США, країни ЄС, країни Азіатсько-тихоокеанського регіону. Надано характеристику сучасного стану української ІТ-сфери, як однієї з найважливіших основ вітчизняної економіки і економічного зростання України. У ході дослідження виділено основні переваги від залучення іноземних інвестицій до української ІТ-сфери, ідентифіковано основні загрози у сфері інформаційних технологій в Україні. Розроблено науково-практичні рекомендації щодо підвищення ефективності іноземних інвестицій в ІТ-сферу України з урахуванням тенденцій глобального економічного розвитку, а саме: удосконалення законодавства у сфері інформаційних технологій, а також у сфері оподаткування та захисту інтелектуальних прав; підвищення уваги на підготовку кваліфікованих працівників у сфері ІТ; підвищення рівня прозорості вітчизняного законодавства; зменшення рівня корупції в Україні.

Ключові слова: інформаційні технології, ІТ-сфера, інвестиції, глобальний економічний розвиток, ІТ-компанія.

UDC 004: 339.727.22

**FOREIGN INVESTMENT IN THE FIELD OF INFORMATIONAL
TECHNOLOGIES OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF GLOBAL
ECONOMIC DEVELOPMENT**

DOI 10.30838/ P.ES.2224.250918.47.226

**Shuba T., PhD in Economics
Bondarenko M.***Kharkiv National University named after Karazin V., Kharkiv*

The article presents the definition of information technologies, identifies the largest IT companies, analyzes the current state of development of information technologies of the largest countries of the world, such as the USA, the EU countries, countries of the Asia-Pacific region. A description of the current state of the Ukrainian IT sphere as one of the most important foundations of the national economy and economic growth of Ukraine is given. The study highlighted the main advantages of attracting foreign

investment to the Ukrainian IT sphere, identifying the main threats in the field of information technology in Ukraine. Scientific and practical recommendations for increasing the efficiency of foreign investments in the IT sphere of Ukraine are developed, taking into account the trends of global economic development, namely: improvement of legislation in the field of information technologies, as well as in the field of taxation and protection of intellectual property rights; increasing attention to the training of skilled employees in the field of IT; raising the level of transparency of domestic legislation; reducing the level of corruption in Ukraine.

Keywords: information technologies, IT sphere, investments, global economic development, IT company

Актуальність проблеми. Сучасний стан розвитку глобального ринку інформаційних технологій визначив необхідність зміни принципів інвестування та системи регулювання інформаційних технологій на національному, регіональному та глобальному рівнях з метою підвищення ефективності таких технологій. До того ж, слід зазначити підвищення ролі держав у сфері узгодженої політики лібералізації світового та національних ринків інформаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед науковців, які вивчали роль інформаційних технологій та їхній вплив на розвиток суспільства та економіки стали Дж. Акерлоф, Д.Белл, П.Ф. Друкер, М. Кастельс, Ф. Котлер, Ф. Махлуп, М. Маклюэн, Й. Масуда, М. Портер, Д.С. Робертсон, Дж. Стиглер, Дж. Стиглиць, Д. Таппскотт Э. Тоффлер, Ф. Уэбстер, М. Уотерс, К. Эрроу, Б.М. Смитиєнко, І.А. Стрілець та інші. Але в сучасних умовах, коли інформаційні технології постійно розвиваються, слід зазначити, що вони, безумовно, потребують більш ґрунтовного дослідження.

Мета роботи. Визначення тенденцій іноземного інвестування в сферу інформаційних технологій України та розробка науково-практичних рекомендацій щодо підвищення їхньої ефективності з урахуванням тенденцій глобального економічного розвитку.

Викладення основного матеріалу досліджень. Інформаційні технології (ІТ) – процеси, методи пошуку, збору, зберігання, обробки, надання, поширення інформації і способи здійснення таких процесів і методів, прийоми, способи і методи застосування засобів обчислювальної техніки при виконанні функцій збору, зберігання, обробки, передачі і використання даних; ресурси, необхідні для збору, обробки, зберігання і поширення інформації [1].

Інформаційна технологія – сукупність методів, виробничих і програмно-технологічних засобів, об'єднаних у технологічний ланцюжок, що забезпечує збір, зберігання, обробку, висновок і поширення інформації [2].

Світовий ринок ІТ включає декілька основних сегментів [3]:

- ІТ-послуги;
- Програмне забезпечення ;
- Комп'ютерна техніка;
- Устаткування зв'язку.

Об'єм світового ринку ІТ- послуг в 2017 році перевищив 3,5 трлн. доларів, з яких більше 40% доводяться на США [5] .

Таблиця 1 – Найбільші ІТ компанії світу (за даними за 2016-2017 рр)

Компанія	Країна	Доходи, млн. дол. у рік	Чисельність працівників
Apple inc.	США	265,5	116000
Samsung Electronics	Півд. Корея	173,9	308745
Amazon.com	США	135,9	341400
Foxconn	Тайвань	135,1	726772
Alphabet inc.	США	90,2	72053
Microsoft	США	85,3	114000
Hitachi	Японія	84,5	303887
IBM	США	79,9	414400
Huawei	КНР	78,5	180000
Sony	Японія	70,1	128400
Panasonic	Японія	67,7	257533
Dell Technologies	США	64,8	138000
Intel	США	59,3	106000
Hewlett Packard Enterprise	США	50,1	195000
Cisco Systems	США	48,1	73711

Джерело: [3, 10]

Слід зазначити, що найближчі 10-20 років США займатиме лідируючі позиції в інформаційній сфері. США і Канада на сьогоднішній день мають достатню кількість переваг, щоб відповісти на виклики

інформаційної революції, а саме: розвинена інфраструктура і людський капітал, економіку і саме суспільство, які легко адаптується до різних змін. До того ж, вищезазначені країни мають розвинене інформаційне законодавство, яке здатне надати відповідний рівень захисту авторських прав і інтелектуальних прав власності.

Темпи розвитку інформаційних технологій в Європі відстають від темпів їх розвитку в США і Канаді. Разом з тим, фактори які впливають на рівень такого розвитку майже однакові, хоча, між цими групами країн існує ряд відмінностей, а саме :

– Європа і США по-різному адаптуються до змін, як в економічному, так і в соціальному та інформаційному середовищі країни. Суспільство США більш схильного до легшого пристосування до трансформацій;

– європейським країнам властива велика економічна і соціальна активність (наприклад, бюджети країн ЄС соціально орієнтовані), в той час, як інформаційна сфера залишається дещо осторонь;

– європейські країни схильні до інтеграції (особливо у рамках ЄС);

– в США більш вільний ринок, тоді як європейський ринок більше регульований;

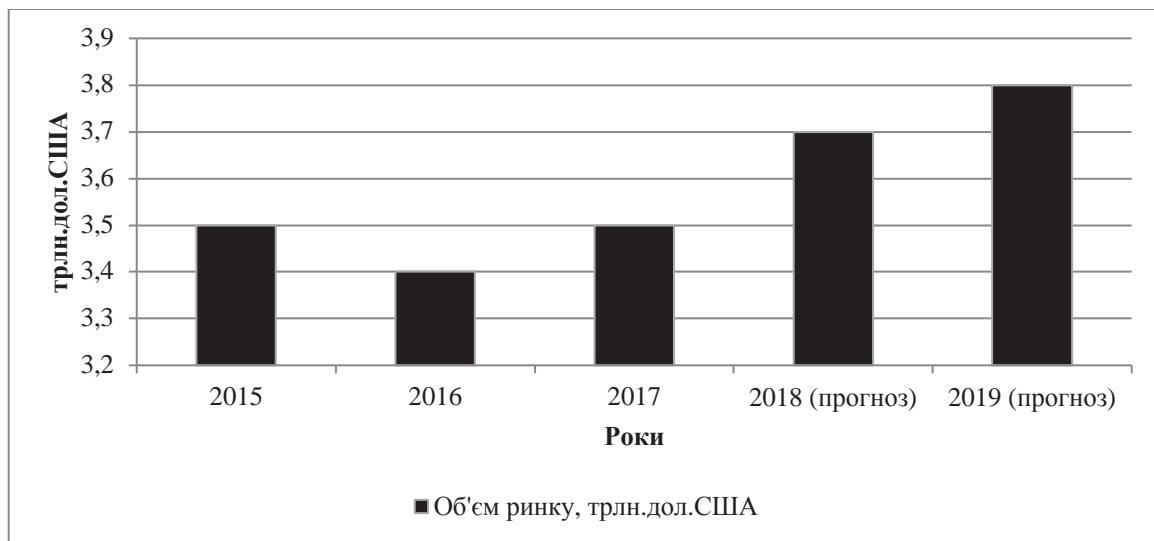
– європейські країни залишаються більш консервативними у своїх поглядах на інформатизацію, на відміну, від США.

На цьому фоні низка країн Азіатсько-тихоокеанського регіону продовжує швидкий економічний розвиток і масштабне використання ІТ і активно залучається до світу, що глобалізує. Населення країн цього регіону складає велику частину користувачів Інтернету. Рівень розвитку Інтернету в Південній Кореї, Гонконзі, Японії і Австралії порівнявся з рівнем США. Від них не відстають Сінгапур, Тайвань і Нова Зеландія. На відміну від США, де основна частина користувачів Мережі – приватні особи, більшість користувачів Інтернету в Азії – це співробітники високотехнологічних компаній. Японія, Сінгапур, Тайвань, Південна Корея, Малайзія, Таїланд і Філіппіни стали головними виробниками високотехнологічних продуктів у світі, на їх частку доводиться 70-80% усього світового виробництва продукції з інформаційною складовою, а також вони виробляють матеріали, компоненти і вироби для високотехнологічних галузей [1].

Звичайно, слід зазначити, що Україна, нажаль, поки що не може похвалитися лідируючими позиціями в ІТ-сфері. Кризові явища в економіці та соціальному середовищі не могли не позначитися на

розвитку інформаційних технологій. Незважаючи на вражаюче зростання, український ІТ- ринок по світових масштабах продовжує залишатися невеликим, і складає близько 1% від загальносвітового показника.

Разом з тим, ІТ-сектор продовжує залишатися одним з найбільш динамічних сегментів економіки нашої країни, що розвиваються. Незважаючи на тривалу стагнацію української економіки, експорт ІТ-послуг з України виріс на 20%. За прогнозами експертів, якщо галузі не заважати розвиватися, до 2020 року вона може вирости в 1,7 разу [5].



*Рис. 1. Світовий ринок ІТ-послуг 2015-2019 роках
Джерело: розроблено автором за [5]*

Нині інформаційна галузь стала однією з найважливіших основ вітчизняної економіки і економічного зростання України. Ця роль обумовлена як найбільш високими темпами зростання в порівнянні з іншими галузями, так і тим, що вона є одним з найважливіших чинників їх конкурентоспроможності і підвищення ефективності інших секторів економіки.

При збереженні існуючих темпів зростання через 5 років інформаційні технології мають усі шанси вийти на друге місце в структурі українського експорту [5].

В контексті вищезазначеного слід говорити про зростаючу необхідність інвестиційної діяльності у сферу ІТ.

Загальний об'єм інвестицій в українські ІТ- компанії в 2017 році склав \$265 млн, що в три рази більше показників 2016 року [7].

Інвестиції грають центральну роль в економічному процесі, вони зумовлюють загальне зростання економіки. В результаті інвестування

засобів в економіку збільшуються обсяги виробництва, росте національний дохід, розвиваються і йдуть вперед в економічному суперництві галузі і підприємства що найбільшою мірою задовольняють попит на ті або інші товари і послуги. Отриманий приріст національного доходу частково знову накопичується, відбувається подальше збільшення виробництва, процес повторюється безперервно. Таким чином, інвестиції, що утворюються за рахунок національного доходу в результаті його розподілу, самі обумовлюють його зростання, розширене відтворення. При цьому, чим ефективніше інвестиції, тим більше зростання національного доходу, тим значніше абсолютні розміри накопичення (при цій його долі), які можуть бути знову вкладені у виробництво [6].

Сьогодні саме приватні інвестори – найактивніші на ринку. Приватні в тому сенсі, що люди управляють власним капіталом, а "юридична вітрина" для їх інвестиційної діяльності не має значення. У багатьох є власний операційний бізнес, а венчурний напрям добудовується на додаток до нього [6, 13].

Таким чином, виділимо основні переваги, які українська сфера ІТ зможе відчутти від іноземних інвестицій:

1. Прямі інвестиції нададуть можливість модернізувати та розвинути сферу інформаційних технологій в Україні без збільшення кредитної заборгованості.

2. Іноземний партнер включається в економічне життя країни.

3. За допомогою іноземних інвестицій створюються нові робочі місця в сфері ІТ, що надасть можливість скоротити відтік висококваліфікованих працівників.

4. Додаткові кошти дадуть можливість розвинути експорт послуг у сфері інформаційних технологій.

На сьогоднішній день існують два основні фактори, які стримують розвиток ІТ-сфери в Україні, а саме [8,12]:

1. Вітчизняні компанії конкурують за таланти не лише між собою, але і із зарубіжними фірмами. На даний час заробітна платня є досить конкурентоспроможною, в той же час, відчувається недостатня кількість спеціалістів в цій сфері.

2. Безпека ІТ-бізнесу. При чому до цього фактору відноситься як загроза ескалації конфлікту на сході, так і нестабільність податкового

законодавства та законодавства у сфері захисту інтелектуальної власності.

Згідно з дослідженням, в 2017 рік було поміщено 44 угоди, а в 90% ведучими були іноземні інвестиційні фонди (напр. General Catalyst, IVP, Spark і Almaz Capital), але за участю українських інвесторів. Минулого року істотно збільшилися об'єми іноземних інвестицій в галузь. Так, за даними фонду іноземний капітал склав 96% загального об'єму інвестицій, хоча раніше завжди розподіл зарубіжного і локального капіталу був практично однаковим [7, 11].

Звичайно інвестиції – це завжди ризик. Мінімізувати його при фінансуванні компанії із ІТ-сфери допоможе використання досвіду інших, більш досвідчених компаній. До того ж, слід бути готовим до того, що вкладати у стартапи доведеться як гроші, так і власні бізнес-навички.

Висновки. На основі вищевикладеного можна надати наступні рекомендації щодо підвищення ефективності іноземних інвестицій у вітчизняну ІТ-сферу з урахуванням глобального економічного розвитку:

1. Удосконалити законодавство у сфері інформаційних технологій, а також у сфері оподаткування та захисту інтелектуальних прав. Це дозволить іноземним інвесторам відчувати себе більш впевнено на українському ринку та збільшити їхню активність.

2. Звернути увагу на підготовку кваліфікованих працівників у сфері ІТ. Сьогодні постійно підвищує вимоги до сучасних ІТ-спеціалістів, вимагає від них постійного вдосконалення навичок та підвищення кваліфікації. До того ж конкуренція з боку закордонних колег також вимагає постійного професійного зростання.

3. Підвищення рівня прозорості вітчизняного законодавства. Іноземні інвестори з великими пересторогами відносяться до постійних змін в законодавстві країни, в компанії на території яких вони планують вкладати кошти.

4. Зменшення рівня корупції. Корупція є однією з найголовніших загроз, які стоять перед українською економікою і таким чином, подолання її має стати пріоритетним завданням для уряду країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Обзор рынка информационных технологий [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.openbusiness.ru/biz/business/obzor-rynka-informatsionnykh-tekhnologiy/>
2. Наумов В.Н. Рынки информационно-коммуникационных технологий и организация продаж: учебник / В.Н. Наумов. – М. : ИНФРА-М, 2017. – 404 с.

3. Wriston Walter. The Twilight of Sovereignty / W. Wriston. – New York : Scribner's, 1992, – p.20.
4. ИТ (мировой рынок) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://www.tadviser.ru/index.php/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F:%D0%98%D0%A2_\(%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B9_%D1%80%D1%8B%D0%BD%D0%BE%D0%BA\)](http://www.tadviser.ru/index.php/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F:%D0%98%D0%A2_(%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B9_%D1%80%D1%8B%D0%BD%D0%BE%D0%BA))
5. ИТ Украины. Помогать нельзя мешать [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://news.finance.ua/ru/news/-/419649/it-ukrainy-pomogat-nelzya-meshat>
6. Умные деньги: насколько выгодны инвестиции в украинские ИТ-проекты [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://forbes.net.ua/magazine/forbes/1412695-umnye-dengi-naskolko-vygodny-investicii-v-ukrainskie-it-proekty>
7. Инвестиции в украинские ИТ-компании за 2017 год выросли в 3 раза [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://delo.ua/business/investicii-v-ukrainskie-it-kompanii-za-2017-god-vyrosli-v-3-raza-339879/>
8. Гончаренко Н.І. Особливості розвитку світового ринку інформаційних технологій // Вісник ХНУ. Серія Міжнародні відносини. Економіка. Туризм. 2018. №7. С.95-102.
9. Сазонець О.М., Качан О.І. Тенденції розвитку інформаційного бізнесу в країнах світу. Науковий журнал «Інвестиції: практика та досвід», 2017. № 16. С. 10–14.
10. Сазонець О.М., Качан О.І. Дослідження функціонування найуспішніших ІТ-компаній світу. Ефективна економіка. 2017. № 7. URL:<http://www.economy.nayka.com.ua>
11. Yakubovskiy S.A., Kavetskiy Y.A. Development of the world market of information technologies in the conditions of the transnationalization of the international business // Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. 2018. Т. 23. Вип. 2 (67). С. 12-15.
12. Business Wire. Global Information Technology Services Market 2017-2020. – URL: <http://www.businesswire.com/news/home/20170405005812/en/Global-Information-Technology-Services-Market-2017-2020-Market>.
13. Jung-Yu Lai, Juite Wang. Exploring the impacts of perceived e-collaboration service convenience on new product development in Taiwanese IC design companies. Information Technology and Management. 2017. Volume 19, Issue 2, P. 107–120.
14. Mohamad Reza Sanaei, Farzad Movahedi Sobhani. Information technology and e-business marketing strategy. Information Technology and Management. 10 July 2018. URL: https://www.researchgate.net/publication/326311161_Information_technology_and_e-business_marketing_strategy.